

# TEHNICI DE VIZUALIZARE ÎN INVESTIGAȚIA JURNALISTICĂ ÎN MEDIUL ONLINE

## VISUALIZATION TECHNIQUES IN INVESTIGATIVE JOURNALISM IN THE ONLINE ENVIRONMENT

CZU: 070.341:004

*Ludmila RUSNAC,*  
*doctor în filologie,*  
*conferențiar universitar,*  
*Universitatea de Stat din Moldova*  
*ORCID: 0000-0001-7034-3082*  
*Ludmila.rusnac@usm.md*

Tehnologizarea și digitalizarea procesului mediatic și-au pus amprenta pe toate aspectele activității jurnalistice. Internetul, ca sursă unică de căutare, analiză comparativă, dar și evolutivă a proceselor și fenomenelor și stocare a informațiilor, le permite jurnaliștilor să obțină, într-un timp foarte scurt, accesul la documente oficiale, baze de date, resurse electronice ale altor instituții de presă, biblioteci, arhive, agenții de presă, etc. Posibilitățile jurnalistului de investigație s-au lărgit într-atât, încât actualmente un profesionist bun poate realiza investigații jurnalistice fără a ieși pe teren și fără a realiza interviuri cu sursele de informare. Chiar dacă în ultimile decenii se configurează ideea că jurnalismul de investigație are în vizer subiecte legate de corupție, legăturile funcționarilor publici cu lumea interlopă și abuzul de putere, în realitate investigația ca gen jurnalic poate fi realizată pe cele mai diverse teme. Un jurnalist de investigație bun poate realiza un material fenomenal și despre scăderea nivelului de apă în fântâni sau întetirea alunecărilor de teren într-o anumită zonă. Dar un material investigativ de speță va conține nu doar fapte, dar și comentarii, argumente și contraargumente, etalate proporțional, astfel că munca asupra unei investigații

poate dura minimum o lună, pentru a evita prezentarea tendențioasă a informațiilor.

Totodată, noile tehnologii au influențat enorm și aspectul structural al investigațiilor jurnalistice, deoarece platformele online permit și publicarea materialelor destul de voluminoase, însoțite de multe fotografii, grafice, diagrame și chiar conținuturi video și audio. Odată cu dezvoltarea alertă a tehnologiilor, au fost inventate și se aplică pe scară largă în practică numeroase instrumente inovative, pe care jurnalistul le poate utiliza la necesitate: geotaggingul (geolocația) (o tehnică de alăturare a metadatelor geografice fotografiilor, site-uri web. etc), geolocația în timp real (tehnică utilizată pentru a stabili locația geografică a resurselor și a persoanelor), hashtagurile (click-ul pe hashtag ne redirecționează către toate postările care se focusează pe o temă anumită) conturile persoanelor fizice pe rețelele de socializare (foarte utile pentru jurnaliști și care sunt utilizate activ), accesul la bazele de date deschise și gratuite, dar și cele cu plată. Cu ajutorul lor jurnaliștii de investigație pot obține un volum de informație mult mai mare decât prin aplicarea tehnicilor și metodelor tradiționale, cum sunt observația și interviul, de exemplu.

Scopul prezentei cercetări este de a studia tematica materialelor și subiectele ce prezintă interes pentru jurnaliștii de investigație din Republica Moldova, de a analiza instrumentele și tehnicile aplicate în căutarea și dobândirea informațiilor, de a elucida metodele aplicate în procesul redacțional și gradul de respectare a preceptelor deontologice în procesul investigativ.

În Republica Moldova, interesul pentru domeniul jurnalismului investigativ este în continuă creștere, fiind alimentat de câteva aspecte esențiale:

- a) Nivelul crescut de corupție în toate domeniile sociale;
- b) Intensificarea politicilor anticorupție, cu scopul alinierii Republicii Moldova la politicile europene;
- c) Creșterea nivelului de liberalizare și independență a mass-mediei în a-și stabili agenda în mod independent;
- d) Noile tehnologii au simplificat semnificativ munca jurnaliștilor de investigație.

După cum afirmă și cercetătorul Paul N. Williams ”Trecerea la producția asistată de calculator a afectat rapid și semnificativ felul în care este transmisă informația” [1, p. 72]. Primordial, a mărit viteza de colectare, triere, selectare și transmitere a datelor, dar și a lărgit posibilitățile de documentare, dat fiind faptul că internetul poate fi considerat un fel de trusă, iar în trusă se găsesc bloguri, rețele sociale, fișiere video și audio, forumuri specializate, pagini web ale instituțiilor, inclusiv ale instituțiilor de presă, cu tot cu arhive, iar ”a ști ce unealtă să utilizeze în funcție de scopul urmărit în activitatea jurnalistică este un prim pas în utilizarea eficientă a resurselor internetului” [2], ne spune cercetătorul Mike Wendland.

Trebuie să recunoaștem și faptul că în era digitală jurnalismul se reconfigurează și el, mai cu seamă domeniul investigativ, odată ce tehnicile jurnalismului asistat de calculator ”conferă articolelor un context mai adânc ca niciodată” [3, p.3], iar investigațiile jurnalistice asistate de calculator reprezintă ”niște modalități mai ieftine, mai bune și mai rapide de a analiza un volum excesiv de date și informații” [4]. Consumatorul de informație contemporan nu se mai mulțumește doar cu titluri atractive și o poză – două ce însoțesc textul, dar și jurnalistul, fiind antrenat continuu într-o cursă activă pentru atenția publicului, se străduiește să utilizeze toate posibilitățile pe care i le oferă internetul, pentru a-și face materialele accesibile și atractive: infografice, secvențe video, documente, fotografii, scheme, etc, care îl ajută pe jurnalist să vizualizeze informația, să o prezinte într-o formă concentrată, rezumativă, care ar ocupa foarte mult spațiu, dacă ar fi expusă ca text. De altfel, platformele moderne de prezentare a conținutului au devenit foarte atractive pentru jurnaliștii de investigație, de exemplu, platforma de scenarii de investigație vizuală VIS, foarte utilă în ilustrarea schemelor de corupție. Am supus analizei investigațiile jurnalistice publicate pe două platforme specializate în publicarea materialelor investigative: *rise.md* și *anticorupție.md*. Demersul investigativ a fost realizat în perioada 28.12.2021 – 28.12.2022, iar în total au fost analizate 73 de materiale cu conținut investigativ.

Astfel, pe platforma anticorupție.md, lansată de Centrul de investigații jurnalistice din Republica Moldova în perioada analizată

au fost plasate 54 de materiale cu conținut investigativ la următoarele categorii: economic (5), justiție (9), bani publici (4), achiziții publice (1), social (19), integritate (16). De exemplu, de la categoria Social ni s-au părut mai reprezentative următoarele materiale: *Al doilea Cernobil*, *Copiii invizibili*, *Revoluția de gen*, *Femeile și copiii romi – forță de muncă pentru afaceri cu cerșetori din Odesa*. Investigațiile plasate la categoria Integritate se concentrează primordial pe următoarele subiecte: integritatea demnitarilor și magistraților, cazuri de îmbogățire ilicită, afaceri gestionate din umbră, eschivarea de la plata impozitelor, legăturile demnitarilor cu lumea interlopă și scheletele din dulap ale magistraților și altor funcționari publici. Aceste investigații sunt realizate în mare parte în fața calculatorului, reporterii documentându-se din sursele deschise și accesând bazele de date gratuite sau cu plată, la care sunt abonate redacțiile (Agenția Servicii Publice, Serviciul Vamal, Serviciul Fiscal de Stat, Poliția de Frontieră a Republicii Moldova, etc). Pe platforma rise.md au fost publicate 17 investigații în perioada supusă analizei, având următoarele subiecte: integritatea funcționarilor publici, afaceri ale funcționarilor publici, tranzacții ilegale, apartamente pentru judecători, ilegalități la eliberarea pașapoartelor, angajări fictive în instituții, agentura secretă rusească, îmbogățire ilicită. Materialele sunt voluminoase, fiind utilizate și variate tehnici de vizualizare a informației: fotografiile făcute de la înălțime, hărți cu configurarea locațiilor, poze ale demnitarilor și funcționarilor publici, preluate de pe rețelele de socializare, primordial de pe facebook.com și ok.ru, poze și videoclipuri cu case, terenuri și automobile, documente atașate și intercalate în text (hotărâri, decizii, anchete, mesaje de răspuns pe mail, declarații de avere și interese personale, acte de constatare, rezoluții, constatări ale inspecției financiare, texte ale proiectelor de hotărâre), capturi de pe google maps și suporturi fizice, interviuri în format video, fișiere audio cu interviuri realizate prin telefon, videoclipuri făcute cu drona, videoclipuri preluate, secvențe din emisiuni, stenograme ale dialogurilor cu eroii vizați în materiale, ilustrații foto și stilizări comice.

### **Referințe:**

1. Williams, Paul. *Investigative Reporting and Editing*. New Jersey: Prentice-Hall Inc., 1982. 294 p.

2. Wendland, Mike. *Five things journalists need to know about the Net*. [Accesat: 12.02.2023]. Disponibil: <http://www.poynter.org/column.asp?id=32&aid=4439>.
3. Houston, Brant. *Computer-Assisted Reporting. A Practical Guide*. New York: Bedford/St. Martin's, 2003. 246 p.
4. Sullivan, Drew. *The Media, the FOIA and Electronic Data*. [ Accesat: 10.02.2023]. Disponibil: <http://www.drewsullivan.com /training/asap.htm>.